

ГЛАС

ORGAN NARODNOG FRONTA ZA OKRUG BANJU LUKU

GODINA III

BANJA LUKA, 21 septembra 1945

Bpo' 11

Што нам говоре први слободни избори

Дан 16. септембра остаје у сјећању народа банвалушког округа као велики дан када су први пут изишли заједно Срби, Муслимани и Хрвати, жене, омладинци и војници потпуно слободно и равноправно да бирaju најбоље између себе у своје мјесте — среће и градске народе изабраше. Сви избори су били у знаку личних народних власти. То је била велика манифестација народа за Демократску Федеративну Републику, Тита и све народе демократске тековине. Сви су били значајан момент сабилизације снага Народног фронта.

Припреме за изборе вршиле су се од прилике мјесец дана. Народ је одржавао конференције и на њима насправљао о упису у бирачке спискове, о одузимању права гласа онима који су се одрицали о интересе народа, о најбољима које Народна фронта треба да стави на своју листу. Јединство народа да добије је свој пут изјавио у Београду велики Народни фронт. Но, поред настојања да се у бирачке спискове унесу сви, било је случајева да поједини списе били урштени у бирачке спискове, иако су имали право да гласају, услед административних тежња и недовољног искуства. Мали број гласачких мјеста био је уроек самог спровођења избора — губљене времена. Тај недостатак је у толико велик, што у сеима нашег округа има велики број непемисних, нарочито жена које су претстављале највећи број гласача.

Све до 16 септембра вршиле су се посљедње припреме, жалбе и исправке, разговарало се само о изборима. Тог дана изборна мјеста су основача искорићена зеленим, сликама маршала Тита, заставама и паролана: »Живи први слободни избори.« »Сви на изборе за народну власт, зами о братству и јединству, Народној fronti и републиканској Федеративној Југославији.

Тог дана су Срби, Муслимани и Хрвати Козаре, дубичког, клучког, босансковошког и других срезова среских мјеста и села одлучно потврдили своју највећу тековину — демократску народну власт и народно јединство изражено у вој. У дубичком срезу, гдје живе Срби и Муслимани, гласовласне армије знају готово сви народ. Интересовање за резултат избора у року да-

на дошло је до врхуња. У селу Мирковића сасани који су гласали нису хтели да оду са бирачког мјеста, док избори нису били завршени, да би сазнали резултат. Они су од самог пута до касно у ноћ чекајући питају козарског кодо. У неким козарским селима је у неким селима санског среза гласао је сва народ. У селу Лишци, у врњаворском срезу гласао је 100 посто.

На изборима су се извонормо и стајке муслиманске. 75-годишња старица Зубовић, муслиманка из Дубице, чекала је у бираништу до 3 сата послије избора да би гласала. У Котор Варошу једна стара муслиманка пала је и несвијест на бираништу, не хтијући отићи с мјеста бирала. Било је таквих примера гдје су муслиманке у неким мјестима чак плакале због тога, што нису биле уписане у бирачки списак.

Покорне банвалушке с преселом на усана и паролана доказале су на изборима своје политичке способности. Сва Лука гласала је 99 посто за носиоца мјеста другог Нанку Јуришића.

У котворварошким срезу, у Врховници око Скендер Вауџа гдје су четвртине прве настојале савим левозним одборним масе од Народног фронта, народ је покорио на изборе. Тај код показује је највеће резултате у броју гласача у том срезу.

Тако је народ нашег округа први пута демократским, тајним гласањем изабрио своје мјесте и сређе своје народе народних власти. Он је на тим изборима дао поверење онима који су се истаkali својим радом још у Н. О. борби. Таквим изборима народ је своју власт поставио на чисте темеље. Народни слободном вољом изабрио су најбоље људи и зато сада мили народне одбори могу да се учворе административно сведе и да се у пуном смислу оспособе за рјешавање свих народних питања.

Новоназбрани народни одбори имају крвине задатке. Они морају рјешавати питање бивше и изграте у нашем округу. Обједињење исхране, одјеле и обвине, подизање на питања нашег живота. Све те задатке новоназбрани народни одбори моћи ће да рјеше ослоним на народ који им је дао поверење.

Грађани Трста одушевљени испртели борце Југословенске армије који су учествовали на парадји савезничких јединица

Ljubljana septembra.

Становници Трста данас је поздрављив борце Југословенске армије који су учествовали на парадји савезничких војних јединица у Трсту и који се сада враћају. Омладинца је искири-

ла automobile цивилем и отврала борце на путу кроз град. Граданасти је свуда одушевљено поздрављиво борце, заисало их цивилем и позивало да се опет што олице врате.

(Tanjug)

ПРЕД КОНАЧНИМ РЈЕШЕЊЕМ О ТРСТУ Под водством друга Карделја, наша делегација отпутовала у Лондон

Лондон, 18. септембра. — Директор ЈАНУГА за Лондон јавља да је југословенска делегација под водством потпредседника владе Едуарда Карделја, која се узети учешћа у дискусији и Савета министара сполних послова и погледу југословенскоиталијанске границе, отпула у Лондон 17. о. м. по подне. Пошто је југословенска делегација отпула у Лондон са приликом закључењем услиед ратвог времена те је засједнице Савета министара сполних послова одложено за 18. о. м. у 10 сати прије подне.

ЗВАНИЧНО САОПШТЕНЈЕ О КОНФЕРЕНЦИЈИ САВЈЕТА МИНИСТРА СПОЛНИХ ПОСЛОВА У ЛОНДОНУ

London, agencija «Frans Press» јавља:

Званично саопштење о конференцији министара сполних послова, које је објављено синоћ писи:

Савет министара сполних послова настао се два пута и толико учесничког дана. Јутарњи седница претседњао је г. Ernest Bevin, а поподневни, седница Молотов.

Треба да Савет саслуша гледишта југословенске и италијанске владе, као и британских доминација у погледу тог Финско-југословенске границе. У том случају, који се и ме свих видна изјавио министар сполних послова г.

Евал, привремени високи комесар Новог Зеланда г. Kambel и високи комесар Јужноафричке Уније г. Higon Nikols. Међутим, претседник је саопштио да је примио писмо југословенске делегације у коме се Савету објавишта да је делегација отпула у Лондон и да се нејин шеф Карделј не оствјега добро. Због тога је Савет одложио да до сада прије подне одложи седницу на којој ће заинтересоване владе да ближе своја гледишта по питању југословенскоиталијанске границе.

Савет је настајо да проучава упутства која се били дата помоћница министара за припремање мировних уговора са Италијом. Нишов приједлог бјеше поднесен Савету у року njegovог другог засједњања.

ТРСЧАНСКИ ЛИСТ «КОРИЕРЕ ДИ ТРИЕСТЕ» ЗА ПРИПОЈЕНЈЕ ТРСТА ЈУГОСЛАВИЈИ

Ljubljana, septembra.

«Кориере ди Триесте» пишући о будућности Трста, каже: »Да би Трст као засебна држава могао бити дивље морало би се гради прикључити око милион становника Јулијске Крајине, којј сир у огромној већини словенског поријекла, т. ј. Словенци и Хрвати, који су 4 године тежили да се уједине са Титошом Југославијом и за коју су прилећивали »зволити крв и ослободилачком иду. Он је у случају припаћња Јулијске Крајине Трсту јано засебно држави, морали да се одрелну трава на самоопредељење. Најновије је и помислила да би се ово новостворено послије стодогодишње »Земљани и крвних борби за коначно удружење са Југославијом сада прилагодили замишљи о трсчанској држави.«

Зрговело за стварале објектног коридор између Трста и Аустрије.

Независни Трст са својеном државицом, само те надна тлуца која би једино претстављала предмет »димирамодно« искоришћавана.

»Трст, настајила лист, »мора као и свако друго принастије бити повезана са сопственим заледом «које мора да води рачуна о њему и да га штити. А заледо Трста је спремно да се брине о њему и да га брани, само као сопствено принастије, са којим је не само политички него и привредно повезано. Заледо Трста јесу Југословени! Сређња Европа. Туда пролазе све европске прометне везе са широким европским заледом, а не кроз Лондарију, Крст Југославију, т. ј. кроз Словенију ју на све стране.»

Зе Трста се Аустријом, Јужном Немачком, Чехословачком, Мађарском и Јужном Пољском. Кроз југословенска шћна сре Трста добива свој кисик. Њ т рхозна Југославија

ПРЕМО ТРСЧАНСКОЕ КОНЗУЛТЕ САВЕЗНИЧКОЈ ВОЈНОЈ УПРАВИ

»На четвртој седници трсчанског Конзулта било је прочитано писмо управи, у коме се иште да је Конзулта бирна на демократски начин и да због тога има права да ради. У писму се каже да одржеба би. И савезничке војне управе вођа ка одзивљивању фашистичкој инстимацији, против којих се народ борио.

У свом говору на седници Конзулта претседник Миенгог ослободилачког вјеста Трста, Позарси, нагласио је да би једино народна милиција и свој дови које је народ изабрао и у које је имово поверење можи да одште земљу од фашиста. Али они су одрбено савезничке војне управе забранили. Јединко су били пријекнуто разговори које је трсчанска Конзулта водила са неким политичким странкама.

Драго Паћор поднао је изјавишта о словеначким школама, које су у оспоснији због наредбе бр. 11. На вродна мјеста и основним школама дошли су различити биелогардисти и фашистички елементи. . . .

ТРСЧАНСКИ СОЦИЈАЛИСТИ ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ ТРСТА ЈУГОСЛАВИЈИ

Ljubljana, septembra.

Већина чланова републиканске социјалистичке странке у оквиру словенскоиталијанског антифашистичког савеза у Трсту, изјавила се за прикључење Трста njegovом заледу. Демократској Федеративној Југославији.

(Tanjug)

не би могла запоставити Трст, njegovу привреду, njegovу будућност и njegovе грађане, који би постали чланови те нове, напредне државе.

(Tanjug)

Za listu Narodnog Fronta glasalo je 97% glasača

3 dana vrila je radost ulicama grada zbog izbora. Uoči tog istorijskog datuma, 15. uveče na tratu preko Opatovog naslana odobro skupilo su se masne iz svih kvartova građani, omladinci, žene, radnici, inteligencija, vojska. Već od 16.00 časova pripivalo se su duge kolone radnika i omladine noseći transparente i zastave, manifestujući Titu, Federativnoj Republici Jugoslaviji, demokratski i jedinstveni narod. Bilo je oko 1200 ljudi.

Skup je otvorio Đuro Đurica, predsjednik Narodnog fronta za Banat i Liku. Zatim je protrojice Đorde Vranješević govorio o natjama naroda u ratu i rekao da su naši narodi pronašli jedini put koji vodi sreći svih naših naroda, a to je republikanska, demokratska, Federativna Jugoslavija. Hasanbeg Džinić, član Odbora za narodne fronte, je iznio potrebu jedinstvenog nastupa svih građana Bosne i Hercegovine u glasovanju za listu Narodnog fronta, jer ona predstavlja izraz volje svih naših naroda. Toplo i živo pozdravljeno govorio je nosioc liste Narodne fronte za grad Banat i Liku drug Niko Jurinčić, sekretar Okružnog odbora narodnog fronta. U svom govoru on je iznio važnost ovih, u istoriji Jugoslavije, nezamjenjivih izbora. Ovi izbori su poseban borbe protiv svih onih koji misle da će u ovoj posljednjoj fazi oteti vlast od naroda koji ih je izvoljevoše, zalaziti živote kroz krv i patnje. Njegov govor okupljena masa se prekida laudajući Narodnom frontu, savezu radnika i seljaka, maršalu Titu, te prostetici povici protiv monarhije, reakcije, špekulacija i t. d.

Narod se pokrcima i burom odusjevljeno i nprizvanoj fronti izjavljivanju za nienu listu.

Nedjelja 16. septembra ostaje u sjećanju svih ljudi koji su se našli tog dana u gradu. Ulicama su promicale grupe sa zastavama i parolama, vrtili li ljudi ponosi na svoje glasačko pravo. Jutro je bilo neobično živo. Na glasačka mjesta izišle su domaćice, radnici, omladina, poslije podne vojnici. Teku živost grad nije pokar

zao nikada. Na trtu i ulicama se jorala »Kozaras, Grad je bio iskšćen, za stvarama, silama i parolama. Prozi glasači mnogim ljudima su se svrstavali u redove, da bi se omogućilo lakši i brži rad biraničkim odborima. Zapažen je velik broj muslimanki i starijih žena. Vršene su posljednje reklamacije, razgovori o načinu glasanja. Na nekim mjestima se osjetila agitacija pojedina za svoje ljude, rođake i prijatelje, no ljudi su odbijali svaki takav pokušaj da na ko utiče na njihovu volju i izjavljivanju za za nosioca liste Narodne fronte Niku Jurinčića.

Uveče i sutradan će tav grad je interesovalo samo jedno: rezultat izbora. To je bilo pitanje koje se ponavljalo na ulici, u bioskopu, u ustanovama, svugdje. Rezultat izbora trebalo je objaviti uveče u 7.00 sati. Opet su poklele ruke naroda i vojske na trg. Skupilo se oko 15.000 građana i vojnika naše Armije. Trgom su održavane pale i pjesme. Joco Murinović, sekretar Okružnog izboračkog komiteta, obavijestio je rezultat izbora. Od upisanih 19.948 glasača glasalo je 17.513, od toga za listu Narodnog fronta je 97%. Po jedinacno broj glasača za pojedine kandidate je ovak:

1.) Niko Jurinčić	16.977
2.) Momir Kapor	16.595
3.) Osman Karabegović	16.470
4.) Sefket Maglalić	16.412
5.) Rudi Kolak	16.409
6.) Dedo Gazić	16.375
7.) Veljko Bojević	16.313
8.) Dušanka Kovačević	16.302
9.) Alton Mandović	16.298
10.) Svetlo Čorđević	16.190
11.) Stija Marjanović	16.183
12.) Josip Granić	16.150
13.) Hamdić Bura	16.145
14.) Fahrudin Džin	16.122
15.) Muhamed Maglalić	16.113
16.) Duško Durić	16.101
17.) Lepa Perović	16.098
18.) Marjan Pašalić	16.029
19.) Abduselem Govizdar	16.020
20.) Zaim Osmančević	16.023
21.) Teofil Maglalić	15.952
22.) Smajo Džindić	15.858

23.) Munib Demirović	15.828
24.) Melamed Berberović	15.760
25.) Dušan Damjanović	15.762
26.) Danilo Bidara	15.735
27.) Aleksa Ivčić	15.729
28.) Smajo Biščević	15.705
29.) Dušan Radovanović	15.678
30.) Kasim Hadžimusić	15.566
31.) Žarko Vranješević	15.555
32.) Husnija Đumrukić	15.490
33.) Željko Javor	15.467
34.) Zaim Ibrahimbević	15.378
35.) Franjo Odić	15.371
36.) Saifir Hadžimusić	15.175
37.) Đuro Đurica	15.101
38.) Ljubica Simić	14.727
39.) Ljubomir Trivić	14.649
40.) Đuro Ivezić	14.530
41.) Danilo Džita	14.526
42.) Vlado Milanović	14.107
43.) Dr. Dr. me Filipanić	12.733
44.) Nedžib Biberić	12.645
45.) Kemal Hadžimusić	12.269
46.) Hasanbeg Džinić	12.204
47.) Mirza Mujadžić	12.150
48.) Vito Lašćić	11.817
49.) Naim Čevljan	11.529
50.) Kosta Markić	8.872

Iza obavijavljanja rezultata govorio je drug Niko Jurinčić. Trebalo je nekoliko minuta da se utiša mnogobrojno ljudstvo koje je svoju radost izražavalo poklicima Narodni front, Titu i republiku. Nekoliko puta čula se parola: Napolje iz našeg zrada. Grolovi agenti, Drug Jurinčić je ovo izjavio nazvao početkom borbe protiv špekulacija i nenarodnih elemenata koji je žele da se uvuku u narodnu vlast i slobodu u zemlji za čiju su slobodu i demokratske tekovne dati živote najbolji nienu sinovi. Ovi izbori su dokaz snage Narodne fronte. Vojska i narod je zatim uporno pozivala potpukovnika Milena Zorića komandanta 9. divizije da i on kaže nekoliko riječi. Drug Zorić je govorio o našoj Armiji kao o snazi koja učestvuje u danas u slobodi prvi put u političkom životu naroda. O snazi koja će se suprotstaviti svakome ko bi dgrnu ruku na demokratske tekovine naših naroda.

Veliki skupština Hrvatske seljačke stranke u Zagrebu

Skupštini je prisustvovalo oko 100.000 ljudi iz svih krajeva naše zemlje

U Zagrebu je 16. ov. mi. održana jedinstvena skupština HRSS-e. Skupštini su prisustvovali desetine hiljada delegata iz svih krajeva Hrvatske. Došla je devet delegata iz Srbije, delegati iz Bosne i Hercegovine, Slovenije i bratskog bugarskog naroda. Na svečano ukrasjenoj tribini bili su ministri savezne vlade: Zlatko Hebrang, Frane Frol, dr. Antko Sremec, te generalni sekretar savezne vlade Mitar Đakić.

Zbor je otvorio Tuna Babić, član izvršnog odbora stare Hrvatske republikanske stranke. U svom govoru on je kazao: »Došli smo da pokazemo čitavom svijetu, da nismo bačava li kriv i da hoćemo republikansko državno uređenje.«

Tuna Babić je zatim predložio radno predstedenje skupštine i dao riječ potpredsjedniku izvršnog odbora HRSS Stjepanu Prvčiću. On je objasnio da Skupština ima sada da odobri ili ne odobri rad izvršnog odbora da kaže, odlučnu riječ da ide naradno stvarajući republikansku republiku, bistranica i voljajući jednaka braća Radčić. Oduševljeno je primljen prijedlog da se unuti pozdrav marsaluu Titu. U niemu se kaže: »Republika koju su u naše duze zaslužili neumri učesteli seljačkog naroda, braća Radčić ostvaruju se pod mudrim i dalekovidnim. Tvoim vodstvom i zato Ti je hrvatski seljački narod vječno zahvalan. Uz Tebe, čuveno sina Gubčević - Zorčić, uz čitav hrvatski svi naši narodi, stoji i koga hrvatski seljački narod pripisava da i život položi za seljačko-republičku republiku i socijalnu pravdu.«

Zatim uzima riječ potpredsjednik Hrvatskog Sabora Vladimir Nazor, koji je rekao:

Nauk braće Radčić i niernovi ideali obistinile se sada u toliko lakše i u toliko skorije i to u »otomosti, kada ste u seljački odlučili, da uspostavite novo društvo, novo, bitno i potpuno demokratsko i republikansko (Tako je!)

Na kraju ove veličanstvene manifestacije Hrvatske republikanske seljačke stranke donesena je rezolucija koja završava ovako:

»Stav Izvršnog odbora Hrvatske republikanske seljačke stranke da se naglas i oživotvori republikanski oblik vladavine koji je jedini kadar osigurati hrvatskom narodu njegovu narodnu osobinost, demokratsko uređenje i narodnu vlast, glavna skupština Hrvatske republikanske seljačke stranke jedinstveno pozvala i pozdravala rad svih članova i članica i svih odbora, smatratući da je izvršni odbor ostvaritelj programa i nauke braće Radčić i vjekovnih težnja hrvatskog naroda.«

Temelj i garancija da se ostvare narodne težnje jeste bratstvo i jedinstvo svih naroda Demokratske Federativne Jugoslavije naročito Hrvata i Srba i nauživa poverenost sa svim slavenskim narodima, a napore sa velikim ruskim narodom.

Sviensmo smo toga, da će cjelokupan hrvatski narod u danima zabranjena organa narodne vlasti i Zastupničku za Ustavotvornu skupštinu i Skupštinu naroda izvršiti svoju dužnost i dati svoj glas onim svojim pravim narodnim predstavnicima, koji su u našefu doba dokazali, da znaju braniti i čuvati interese hrvatskog naroda.

Vjera u Boga i seljačka slobođa. Svi našim žurim - Slobođa narod! (U slijedećem broju Izvadak iz govora Fr. Gažina)

ZEMALJSKA KONFERENCIJA HRSS U SARAJEVU

11. i 12. o. mi. održana je Zemaljska konferencija HRSS za Bosnu i Hercegovinu. Konferenciji je prisustvovalo oko 900 delegata iz svih sredova, iz banjačkog okruga bilo je 76 delegata.

Svečanom diletu konferencije prisustvovali su predsjednik Narodne vlade B. i H. Rodoljub Colaković i predsjednik Narodne skupštine dr. Vojislav Kemanović.

Konferenciju je otvorio dr. Jakov Gružić, potpredsjednik vlade B. i H. Govorili su Frano Gažić i Tuna Babić. Konferenciju je pozdravio potpredsjednik Federalne vlade B. H. Colaković i predsjednik Narodne skupštine dr. Kemanović.

U svojim govorima delegati su iznijeli prijedloge i svoim sredovima osudili su rad vodstva HRSS sa Mečkecom na čelu. Istakli su da hrvatski narod B. i H. otklanja zlodjela što su ih požinjeli ustaje. Istaknuto je da naročito treba produbljivati bratstvo i jedinstvo koje je iskovano u zajedničkoj borbi.

Izabran je izvršni odbor HRSS za B. i H. na čelu sa potpredsjednikom Flogorom Savičević. Izvršni odbor izabran je od 60 predstavnika među kojima su iz banjačkog okruga: Marjtin Banić iz Kotor Varoša, Eduard Arapčić iz Sanskog Mosta, Josip Lovčević iz Budžaka, Vito Lašćić i Ivica Radčan iz Banje Luke.

Na konferenciji je donesena slijedeća

REZOLUCIJA

I. zemaljske konferencije HRSS-e, održane u Sarajevu dne 11. i 12. rujna 1945. godine.

II. Prestavnici HRSS-e u Bosni i Hercegovini jedinstveno i s ogorčen

njem osuđuju bivše političko vodstvo, koje je svojim nenarodnim i nedemokratskim džanjem i radom mnogo doprinijelo jačanju protivhrvatskih fašističkih struja u hrvatskom narodu, a osobito u Bosni i Hercegovini. Oštro osuđuju nedostojnu politiku čekačnika dr. Vlatka Mačekca, njegov lukavčički besj i bez iz zemlje i sudnsnu izdajničku rabotu u americi.

Istovremeno izjavljuju da HRSS i prave pristaje Hrvatskog seljačkog pokreta odbijaju s gnusanjem svaku vezu s ustaškim pokretom i energično otklanjaju od sebe svaku odgovornost za nečuvna zlodjela i zločine izvršene nad nevinnim srpskim živilim i najboljim sinovima i kćerima hrvatskog naroda.

III. Konferencija oštro priznaje i čiboku zabavlnost izvršnom odboru stranke koji je formiran na oslobođenom teritoriju i svim onim članovima, koji su se odzvali pozivu Komunističke partije i ušli u borbu protiv okupatora i njegovih slugu, da krhvu speru ljenu s obraza hrvatskog naroda i u zajednici s ostalim slobodnim narodima i snagama udare temeljne novu i sretnu budućnost svih žitelja Slovena, a posebno Hrvata. Po sebično izjavljuju da s oduševljenjem prihvaćaju zaključak, treće sjednice izvršnog odbora od 29. linnja 1945. godine, smatratući ga svojim novim programom.

IV. Bratstvo i jedinstvo skovano i očeljeno u Narodno-oslobodilačkoj borbi sigurno je jamstvo za federativno uređenje Jugoslavije, a napore za našu Federalnu Bosnu i Hercegovinu, koja je produkt istorijske nužde. Svaki pokušaj rušenja toza teme je u udaranje na nevajtiline intere

se hrvatskog naroda, koji baš u ovoj jedinici mora bratski dijeliti sa braćom Srbima i Muslimanima dobro i zlo. Naglašavajući bratstvo i jedinstvo svih južnoslovenskih naroda, naglašujemo duhovno jedinstvo svih Slovena pod vodstvom velikog ruskog naroda.

V. Potpuna demokracija, političke slobode i stvaranje vlasti, koja dolazi iz naroda i koju vrši narod, bili su ideali hrvatskog seljačkog pokreta i oni su ostvareni u novoi Titovoj Jugoslaviji.

Naročito iskreno pozdravljaju izaslanici Zakon o agrarnoi reformi i kolonizaciji, koji će osigurati našem seljaštvu sretniji i ekonomski neovisniji život.

V. Konferencija smatra svršivim i štetnim sve pokušaje stvaranja novih frakcija u hrvatskom narodu, držeći, da svako cijepanje hrvatskih redova slabu Narodni front u kome HRSS ostaje do konačne i potpune realizacije svih tekovina Narodno-oslobodilačke borbe.

VI. Iznasnično radnoso zadovoljavaju obnove Hrvatske seljačke slozno nepolitičke prosvjetne organizacije Hrvatskog seljačkog pokreta, potporučujući svim osvjetinim radnicima naših sela, da što brže obnove svoje ogranke i otmouču radom.

VII. Ponovno oživljavanje stranačkog života i odabiranja odbora HRSS-e za Bosnu i Hercegovinu blagovotno će delovati na nastojanje i rad svih naroda ove zemlje, a naročito na pravilno poltičko orijentiranje Hrvata.

Na kraju konferencije upućene su pozdravne depeshe marsaluu Titu i Izvršnom odboru HRSS u Zagrebu,

Obnova ljevaonica u Drvaru

Jos 1941. godine ljevaonica u Drvaru obnavlja bombe i granate, koje su zadale toliko tupa otkora, Naši borci i narod plesne su pjevali nashim prvim bombama ljevaonice u drvarskoj ljevaonici. Doista, ljevaonica u Drvaru bila je iak tzv. narodna za ustanike potrebe u prvom stadiju narodnog ustanka 1941. godine. Ie prve bombe ljevane u drvarskoj ljevaonici bile su primate, tvrtne. Uplataci nisu imale, već je umjesto uplatača bio stavljen filc od selacke prede i ta strana bombe bila je zalivena betonom. Zato se i u vrijeme pjevala: »Ne bojmo se braco avijonu, dok je nama bomba od betona.«

Pred sam dan Drvar u ruke talijanskog okupatora, radnici Drvara zapalili su cijelu drvarsku industriju i la ljevaonice, ohrabreni su mnogim dijelovi i u sumi zakopani da čekaju opet svoje vrijeme te da ponovo drvarska ljevaonica ljeva oružje i municiju za narodnu vojsku. Nekoliko vratac noseni su u sumi i ponovno vraćani dijelovi drvarske ljevaonice dok nazivni njemački nadobirnici u T. ovdje nisu potpuno razrušili ljevaonice, ostale postrojenja i same zgrade.

Pored ostalih tada radnici Drvara prišli su oporavi i ljevaonice, sumom prijetilo ih je ustanikih dana. Rad je utrodo plodom i ovih dana ponovno je proradila drvarska ljevaonica. Kao prvi izliveni predmet izradeni su rastovi za peći. Prvi probni rastovi potpuno su zadovoljili. Na obnovi ljevaonice radnici su uložili mnogo truda i pokazali mnogo samoinicijative. Na obnovu ima se još mnogo uraditi. Prile svega ljevaonici treba pokriti i popraviti porisene zidove, jer pod ovakvim uslovima kvalitete izlivenih predmeta nije najbolji, jer se u samom ljevanju vrta zjedna masa neidekno hladi radi stalnog hladnashivanja prostorije, koja bi morala biti uvijek dobro zagrijana. Zbog ide je se ovaj nedostatak u ljevanju se ne uklanja, os bit od veća štete.

12 NOVIH MOSTOVA

Za prvih mjesec dana na terenu okruga Bihac podignuto je 12 mostova sa ukupnom dujinom od 211 m. Isto tako popravljeno je 28 posto msta od toga 13 mostova. Za isto vrijeme otkinuto je 9800 m jaraka pokraj cest. Sarajevno je 689 m zidova koji su bili porušeni i zauzeto 4950 m. prekopa.

Istovremeno popravljeno je 8 velikih zgrada. Sve zgrade upotrijebljene su za državne ustanove. Za prostorije za stanovanje poplavljeno je u četrdeset i jedna kuća.

Pomnišnice zgrada je nemaka prepreka u radu. Većom količinom eksploziva, donesenih iz Zenice, rješeno je tezak problem. Eksploziva se daju jeviti besplatno siromasiim seljacima.

P. LIDOV:

TANJA

(Izdanje »Pravice«, 1945.)

Prvih dana oktobra 1941. godine u selu Petričevu blizu grada Vrsija, Niemci su kuzili obojnostojnog Nios Komsovoljca i Moskvoljanca, kojima su sama sebe nazivali Tanjom. To je bilo u dane najveće opasnosti za Moskvu. Ljetovalista iza Golicina i Shodne postala su mjesta ljuha tih bojeva, a Moskva je skupljala dobrovoljce i ljumake i slala ih na front da pomazu partizanskim odredima u pozadinskoj borbi s protivnikom.

Te je bilo u Moskvi nekoliko prepreza svoje vodeće njemačkoj policijske svode telefona, a uskoro zatim ja u njima komunistična njemačkoj vojnoj odeljenja i u njoj 17 konja. Sljedeće večeri partizan je bio uhvaćen.

Iz pričanja vojnika »čirševski koji hoznici donosi su pojediniho u hvatani toga partizana. On se privukao

Oko obnove ljevaonice naručio se istakao radnik Bursko Lovi. Vrijedno je napomenuti dovoljitvo radnika i nedostatak potrebnog remena. Posto nisu mogli naći remenje za pogod radnici su na to problem rješili tako da su u mjesto remena stavili razrezani vatroazni smrk. Na taj način radnici su otikalni najveću smetnju da ljevaonica mogne otkočiti sa radom.

Uz još neke popravke ova ljevaonica će u velika zadovoljstva koristiti je koibe obnove drvarske industrije je tobe i u punom toku.

B. PONOVIĆ

RUĐARI LJUBIJE ZA IZRADNU KULBA NA KUZARI

Svkhajajući hitnost i važnost brze izgradnje popaljenih cesta pod Kozarom i u rignom rudaru, Ljubice odlučili su da prekovremeno radom i novimim prilozima pomozu ovu izgradnju. Tako su radnici sektora »Brdce« i »Kozice« dali u ovu svrhu 99 nalazina (Din. 9.760.-); radnici sektora »Zrbin« prometne 248,5 nalazina (Din. 18.122.-); sektor »1. rih« prometne 238 nalazina (Din. 19.905.-); osobe Nabavacke zadruga (Din. 682.-) i namještanici rudnika Ljubica (Din. 6.000.-). U svemu to prestavlja sumu od Din. 34.362.-.

Zauvaljajući se i na ovaj način za selacke, rudari Ljubice dokazuju da su pravilno shvatili svu važnost silveza radnika i seljaka na djelu. Svakim trudom oko što bolje i brže proklovanje radnika treba da ubrzaju izradu putova, brana, kopalnica, sidjaca, lopata, siokira kosa, srpova, traktora i drugih poljoprivrednih potrošaka, dok će seljaka pravilnom i pravovremeno obradom zemlje proizvesti prijeko potrebne namirnice za radnike i ostale stanovnike gradova.

NAROD BIHACA GRADI RADNICI DOM

Do sada Bihać nije imao prostoriju prikladnu za održavanje konferencija, sjednica i drugih sastanaka. Mjesno sindikalno vijeće odlučilo je da se odmah počne sa gradnjom radničkog doma. Ta odluka primljena je oduševljeno u cijelom Bihaću i odmah se prešlo na djelo.

Dom će biti dugacak 40 metara, imati veliku salu i 15 manjih prostorija. Predviđeno je da dom bude gotov na dan Velike oktobarske revolucije, kada će biti svečano otvoreno.

Zemljište i glavniin materijala dala je Narodna vlast. Radovi traju već

Izgradnja mosta na Uni u Bihacu

Pri svome pan'onom bjezstvu Srbe su dizle u vazduhu most na Uni u Bihacu. Narodne vlasti uz pomoć naroda podizale su most od lake arhitekture i nosivosti blizu do 4.000 kg. Kako je ovaj most slab da bi mogao da izdrži tešaku navaku vode, otpočelo se sa gradnjom stabilijeg mosta. Taj posao vodi Grabjevski ot sijek Okružnog narodnog odbara. Isti otijek napravio je ugovor sa Muhom Zirićem za izradnju ovog mosta u roku od 60 dana. Posao je već otpočeo ali se već sada vidi da ne postoji garancija za dovršenje mosta u predviđenom roku. Preduzimao je opozio svega do sada 14 radnika koji zadržani pilote. Ovi radnici zadržani dnevno 3 plate. To se već dovoljno da nam predložiti koliko bi trebalo da na da se udari oko 80 plate, koliko je potrebno za čitav most, ne računajući ostale radnike. U razgovoru sa Zirićem stavilo sam u nezgodnom primjedbu da ovaj radnik u radnom ne može biti ni u Milko se mora da namu potrebnoj materijalu da bi mogao izvršiti pravilnu podjelu rada. Osim toga, dobija neupotrebljive pilote. Vidio sam svoim očima da je od 20 dovezenih pilota 10 potpuno umrlo. Našao sam grede, srezane u pilani, koje su gnile i neupotrebljive.

Narodne vlasti plaćaju radnike koji si grade u sumi. Prevoz se isto tako plaća 302 dinara do kubika. Za most je potrebno imati grede određene dimenzije te se ovako skoro plaćen bolava daju u mlaznu koja teže grede, također uz nabavu. Nesho ni kakov stručnjak drveta, ali znan da i kod hrastica nije teško naći ravno drvo, a kamoli da je teško naći ravnu jeliku. Ako je tako otuda onda na skladištu grada za gradnju mosta se nade onoliko kivilih, gotovo neupotrebljivih jelika! Ili, kako se može desiti da krva i površ toza upali jeliku odo na rezane u mlazni i da se prevoz te krive jelike plaća dok se dopremi na ardušiste mosta gdje se tek tada konstatuje da je ta jelika odnosno grede neupotrebljive, jer je gnila. Iste jesen sa klisama koje će nam onemogućiti svaki trelaz preko Une ako travovemo t. i. za mjesec dana ne bude dovršen. Za čitavu ovu stvar treba se za zainteresovati svaku stranku koja se bavi razvojem i razvojen drva. Imovine, koje su protivnom gnile pilote biti utrošene u zemlju a prve nabavljale jeftinije vode surušite most. Ako se to desi, onda ćemo morati, da bi stigli iz zapadnog u istočni dio Bačevog okruga, zaobilaziti preko Klobučka,

Radne akcije omladine u ključnom srezu

Omladina svačkog bataljona u sastavu Brnjskog bataljona, izvršila je srez u blizini Mirigolici (Gričec) za izradnju kuća.

U toj akciji učestvovalo je 107 članova svačkih bataljona i radnici su 5 sati. Ujelski su 279 komada građe dužine sedam do deset metara i ujedno obavili (rastavili od kore). Kao najbolji uvršćeni pokazivali su se u toj akciji drugovi Nikoča Škodarić i Jovo Toladić, koji su sami sjekirama usjekla 42 komada građe.

Primerjena je bila i četa sedla Plištanice — Bišani, iz svačkog bataljona koja je u prošlom mjesecu sama osam drugih poslova zjekla i isjekla plaću 17.800 komada i imala i dovezla kućama, u daljini 160 km.

Poljoprivka četar-grada Ključa izvoljela je akciju »Panoniju« u iznoshnju terete zajedno sa omladinom. Radilo se 7 sati i za to vrijeme izmješeno je 15.195 komada.

nekoliko dana i noći i u nima uzina učešća gotovo čit kvartovi Bihaća. U radu se naročito ističu kvartovi »Harmank« i »Prekopolje« i »Harmank« i »Prekopolje« smjeni od 2.30 do 7 sati, a poslije toga ih na svakodnevni posao. U radu učestvovali žene preko 10 godina i stari. Za jedan dan radna jedinica »Harmank« pribavila je 15 kubika kamena.

P. D. »Jedinstvo« dalo je priredbu

trseke iz šume udaljene 3 km. Na početku su se istakali iznoini koji su stali sa svojim čitavim ekipama i imali 6.040 kom. trseke. Oni su se jedn 2 puta vraćali da bi što više iznjeljeli. U akciji je bilo 54 pionira pa. Oni su iznosili trseku sa ne likim veseljem i bili svi radosni sa uspjehom koga su postigli. Nije im bilo teško da rade i ako su bili svi bosni.

Evo jmo jedan primjer pionirske čete Saniha — Zavela koja broji 57 članova. Sani na svoju inicijativu vidjeli su da se pojar pojezno u blizini si, ena u Gomcu. Bra su preko rukovodilaca pionirske čete obavijestili svoju četu i svaki je ponio, neko lopat, neko motiku, otkašli su prema mjestu i pojar je bio utrahen u roku od 8 dana.

Pionirska četar-grada Ključa izvoljela je akciju »Panoniju« u iznoshnju terete zajedno sa omladinom. Radilo se 7 sati i za to vrijeme izmješeno je 15.195 komada.

Istanku čiji je primoh dot fond za izradnju doma.

Do sada je iskopano 140 metara rova dužine 20 metra za temelje. Dobavljeno je 10 kubika materijala i 20 kubika pijeska. Zadržano je imo sa 30 kubika materijala. Omladine pionirskog radne oporbanom zorn bude ono nekoliko lisenica i nesavjesnih ljudi koji neće da pomazu na obnovi zemlje.

kuhinja, ali su oni ipak želi pitanja koja je oficir ostavljao Tanji, i kako je ona brzo, bez zapinjati« odgovorala: »Nex, znači da kažem, jedino što joj je glas zvučno priušenje ne to ranilo.«

Pri ispitivanju Tanju su doveli u sobu Vasilija Aleksandroviča Kulikova. Na njoj sad već nije bilo ni čezma, ni kape, ni ropak odjele. Ona je išla pod oružanom pratnjom u samoj kušnji stupajući bosim nogama po sniežu.

Kada su je uveli u kuću, domaćica je u svjetlih lampe ugledala na njenoj leži veliku anodnu crnu mrlju u osienju krv na nogama i rukama. Ruke djevojke bile su pozadi svake ne konopcem. Unse su joj bile do krvi isiečene i naduvene. Jasno se vidjelo da ih je ona izeržala za vrijeme tuče i iznudavanja oružana.

Ona je siela na klupu. Njemački stražar stajao je na vratima. S njim je bio još jedan vojnik, Vasilij i Praskova Kulik ležali na poči posmatrali sa cijelo vrijeme utraheni. On

je siedila mirno i nepomično, a zatim je zatražila vode. Vasilij Kulik sišao je se peći s tim da joj dohvati vode, ali ga je stražar odgurno.

»Hoćeš i Ti batina?« — zlobno je on zapitao.

Voinici, koji su se nalazili u sobi glasno su se imajvali s njom. Jedni su joj prijetili pesnicama, dok su joj drugi podnosili pod trudu zapaljene šibice i kako je preko njeniha leđa preukao testurak.

Naslušali se tako, vojnici su otišli stavati. Stražar je uzeo parova na govot i zapovjedo Kulik da ustane i krene iz kuće. On je izi i ne isao prtem, prisiljenosti skoro savršeno šiljak od balonete uz njena leđa. Zatim je viknuo: »Zurick!« i naveo djevojku obratnim smierom. Bosa, a donjoj odjeći, išla je ona po sniežu sve dotle dok sam njen učitelj nije promuzao i dok se nije rlieo da se vrat pod toot krv.

Taj stražar vodao je Tanju od 10 časova uveče do 2 časa poslije po-